

Der er god grund til at tage protesten alvorligt. Nyere forskning i økonomisk geografi taler om utilfredshedens geografi, når den skal forklare, hvorfor vi protesterer gennem stemmeboksen.

Kronik.

Har vi brug for en land-by udredning?

Steffen Korsgaard, institutleder og bestyrelsesmedlem i Center for Landdistriksforskning på Syddansk Universitet

Danmark er for lille et land til, at der skal være geografiske forskelle.

Det er et udsagn, jeg ofte støder på, når snakken falder på centralisering, regionalisering og forskellen mellem land og by. Selvom dette, hvis man sammenligner de fysiske afstande i Danmark med afstandene i vores nabolande, virker åbenlyst rigtigt, er der imidlertid meget, der tyder på, at vi faktisk har betydelige forskelle mellem land og by.

Stemmemonstrene ved de seneste danske valg fortæller en historie om store forskelle mellem landsdelene – og mellem land og by, der ikke kan reduceres til, at man stemmer rødt i byerne og blå på landet. Snarere er der tale om, at man på landet bruger stemmeboksen til at protestere mod det etablerede eller systemet.

DER ER GOD grund til at tage protesten alvorligt. Nyere forskning i økonomisk geografi taler om utilfredshedens geografi, når den skal forklare, hvorfor vi protesterer gennem stemmeboksen.

Eksemplerne er mange, herunder mest markant den britiske brexit og fremgangen til højrepopulismen i USA, Ungarn, Italien og mange andre lande. Den spanske geograf Andrés Rodríguez-Pose og kolleger peger således gennem deres forskning på, hvordan utilfredshedens geografi viser sig ved, at fordelingen af stemmer i høj grad følger regionale eller territoriale linjer snarere end sociale mønstre eksemplificeret ved klasse, indtægt og uddannelse. Det er altså i høj grad regional ulighed snarere end social ulighed, der udløser protesterne.

Utilfredshedens geografi skyldes, ifølge forskerne, en kombination af en række objektive forskelle i levilkår samt en oplevelse af, at udviklingen går ens hjemegn forbi. Objektivt set er der regionale forskelle i adgang til offentlige services indenfor sundhed, uddannelse, børnepasning og infrastruktur.

Disse forskelle udmønter sig i regionale variationer i forventet levealder, indkomst, uddannelsesniveau og andre konkrete indikatorer på livsvilkår og livskvalitet, hvor landdistrikterne ofte ligger lavere end byerne. Der er ligeledes regionale forskelle i muligheder for beskæftigelse og rammebetingelser for opstart af nye virksomheder, herunder adgang til finansiering og arbejdskraft.

DE MÅLBARE FORSKELLE er imidlertid kun en del af billedet. Nok så vigtigt er den stedbundne oplevelse af, at udviklingen er gået i stå 'her i landdistriktet', mens den buldrer videre i de store byer - at det sted, man bor, er 'efterladt' eller 'opgivet'. Den britiske politiske rådgiver, Fiona Hill, skriver i sin seneste bog om populismens fremkomst og sin egen opvækst i et gammelt minedistrikt i Nordengland, at mulighedernes infrastruktur er udhulet de efterladte

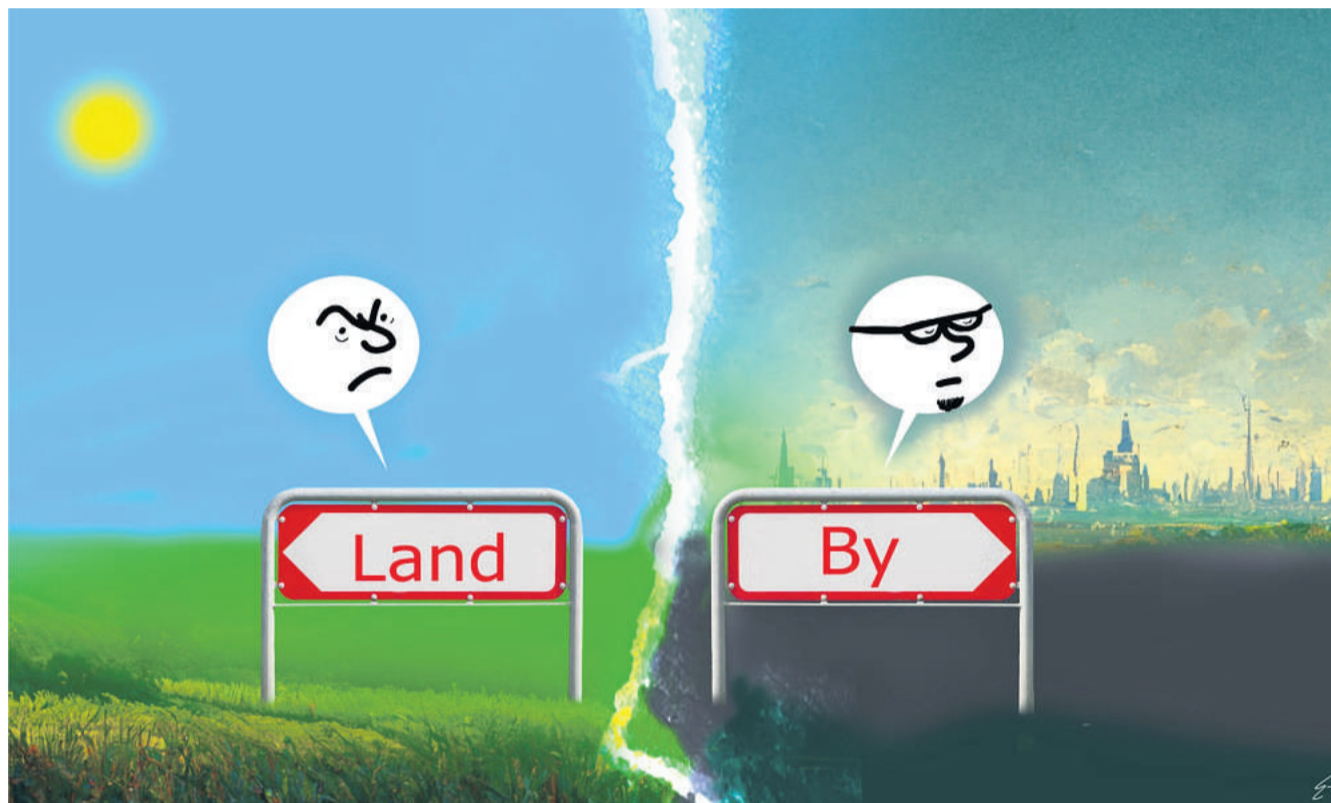

Illustration: Gert Ejton

steder, og at man er nødt til at flytte til de større byer, hvis man vil have mulighed for at forbedre sine livsvilkår.

Ifølge forskerne er den geografiske utilfredshed en betydelig trussel mod den økonomiske og sociale stabilitet i de vestlige demokratier. Brexit, Trump og bevægelsen 'De Gule Veste' er således potentielt blot begyndelsen, hvis den regionale ulighed fortsætter eller stiger. Hertil kan man tilføje, at utilfredsheden meget vel kan stille sig i vejen for de omstillinger af samfundet, der er nødvendige i et klimaperspektiv, hvis klimadagsordenen bliver opfattet som endnu et eksempel på, hvordan landdistrikternes erhverv, infrastruktur og landskaber udhules for at opfylde byernes og eliternes behov.

Forskningen i ulighedens geografi er mestendels sket i andre vestlige lande end Danmark, og det danske samfund er i det hele taget trods alt karakteriseret ved et højt niveau af lighed. Så hvor slemt står det til i Danmark? I hvor høj grad har eksempelvis partiet Danmarksdemokraternes udpegning af forskelle mellem land og by noget på sig? Er vi på vej mod vores egen version af De Gule Veste eller brexit?

Når forskelle mellem land og by italesættes som en kulturkamp mellem de Københavnske saloner og landmænd i Jylland, risikerer vi måske at miste blikket for udfordringernes reelle karakter og omfang.

Det er selvfølgelig underholdende og skaber masser af avisoverskrifter, men det er samtidig en potentielt uheldig udvikling, hvis den skygger for en ordentlig diskussion af forskelle og uligheder mellem land og by.

HVIS VI SKAL videre fra den overfladiske debat om saloner og caffè latte, tror jeg, der er brug for en dybere og grundigere afdækning og forståelse af forholdet mellem land og by – en udredning der, som

magtudredningen i sin tid tog temperaturen på vores folkestyre, undersøger, hvor og hvor store ulighederne er mellem land og by.

Indenfor sundhedsområdet er vi så småt kommet i gang, men hvis vi skal forstå, hvad der er på spil, er der brug for en dyb udredning af de dynamikker, der skaber og modvirker regional ulighed. Dette bør ske ikke blot på sundhedsområdet, men på tværs af alle politikområder.

MED UDGANGSPUNKT i den seneste internationale forskning i regionale uligheder, er det sandsynligt, at en sådan udredning vil vise, at vi har betydelige udfordringer. Herunder at vi på tværs af en lang række politikområder laver politik, der accelererer centraliseringen og urbanisering langt ud over, hvad der er nødvendigt og hensigtsmæssigt.

På de to områder, jeg til daglig beskæftiger mig med, nemlig uddannelse og erhvervsfremme, er det ikke svært at få øje på, hvordan vores strukturer og reformer over de seneste år har bidraget til at understøtte centraliseringen. Det gælder bredt fra taxametersystemet og forskelle i uddelingen af basismidler til forskning, der forfordeler universiteterne i København og Århus over konsolideringerne af vores klyngeindsatser og centraliseringen af erhvervsfremme-midlerne i en national bestyrelse.

Undersøgelser i blandt andet Storbritannien viser, at offentlige midler til forskning og udvikling er mere centraliserede end private midler. Bruger vi i Danmark også de offentlige investeringer på en måde, der sætter turbo på centraliseringen og urbaniseringen? Er måden, midlerne fordeles på, med til at udhule mulighederne for at forbedre sine livsvilkår, hvis man bor på landet? Det, synes jeg, er en ordentlig udredning værd, så diskussionen ikke begrænses til kulturkamp for og imod de københavnske saloner.